

BASMUL - LUMEA COPIILOR

PETRESCU DANIELA
Șc. cu cls. I-VIII Calotești
Sat Calotești, com. Budeasa
Județul Argeș

„Din cele mai vechi timpuri basmul a încântat copilăria atâtor generații. El a făcut să vibreze inimile ascultătorilor cu sentimente înalte de devotament și iubire, de dreptate și de adevăr; el a exprimat întotdeauna năzuințele popoarelor pentru o viață mai bună, fericită.

Îmbinarea realului cu fantasticul încânta pe copii. Ea răspunde visului și imaginației lor atât de active.”

Lumea basmului și basmele au rămas de-a lungul veacurilor operele cele mai îndrăgite de copii, începând din primii ani ai copilăriei și până aproape de adolescență. Producând o impresie puternică asupra imaginației și sensibilități copiilor, prin morala lor pozitivă și ușor de recepționat, basmele au o deosebită însemnătate educativă. Prin conținutul lor, basmele furnizează cunoștințe privitoare la cele mai variate aspecte de viață.

Atunci când elevii călătoresc în lumea poveștilor ei au ocazia de a vedea impactul imaginarului în real.

Originar din slava veche (basni – născocire, scorneală), termenul desemnează specia epicii populare și culte, de obicei în proză, în care personaje imaginare traversează întâmplări fantastice, forțele Binelui triumfând asupra celor ale Răului.

Construcția basmului bazată pe o schemă tradițională, împarte personajele în două grupe: binele avându-l ca erou pe Făt-frumos, și răul având ca protagoniști, balauri, zmei și alte personaje lipsite de frumusețe fizică dar mai ales sufletească. Aceste forțe antinomice, mereu în opoziție și mereu în confruntare aduc de fiecare dată biruința binelui.

Acțiunea basmului plină de întâmplări neașteptate îl câștigă pe copil din prima clipă. Basmul e o școală a înaltelor sentimente omenești. Copilul care ascultă sau citește un basm, trăiește cu intensitate maximă nu doar momentele acțiunii ci și sentimentele personajelor. Simpatia și compasiunea pentru cei care suferă, entuziasmul pentru îndrăzneala și devotamentul vitejilor, emoția și bucuria pentru reușitele lor, iată doar câteva sentimente din gama complexă ce o naște în sufletul lor lectura basmului.

Lectura basmului trebuie valorificată de adulții care îi îndrumă pe copii. Părinții trebuie să urmărească prin întrebări să afle ce efect are basmul asupra lor. Se poate urmări în ce măsură basmul contribuie la dezvoltarea imaginației, în ce măsură atitudinea lor față de cele din poveste îi afectează. E bine de asemenea ca părinții să ofere copiilor posibilitatea de a descrie cadrul în care se desfășoară acțiunea basmelor. Atitudinea copiilor față de conținutul fantastic al basmelor nu rămâne aceeași pe parcursul copilăriei.

Preșcolarii de vârstă mică acceptă fără discernământ critic conținutul basmului, ca și când acesta ar corespunde realității (scaunul și masa desenează, urșii vorbesc, etc). Cunoștințele lor sărace despre realitate nu le permit o separare precisă a imaginilor fanteziei de realitate. De asemenea spiritul critic al gândirii le este foarte slab dezvoltat. Atitudinea critică față de conținutul fantastic al basmelor începe să se manifeste abia de la 5-7 ani, când copilul face o distincție între fictiv și real. La vârsta amintită imaginația copiilor suferă modificări calitative, în strânsă corelație cu schimbările.

Gândirea copilului devine mai abstractă ceea ce oferă posibilitatea lărgirii câmpului de acțiune a imaginației, creșterii gradului său de creativitate.

Cunoștințele copilului devin mai precise și mai sistematice. Toate aceste schimbări creează noi posibilități de transformare a reprezentărilor, la aceasta contribuind și povestirile. În concluzie, se poate reține că rolul și importanța povestirilor – ca activități organizate – constă în valoarea lor cognitivă, etică și estetică, prin care se exercită o puternică înrâuire asupra întregii personalități a copiilor. În ciclul primar copii au o atenție deosebită pentru basmele care le-au încântat imaginația la grădiniță. Astfel, nu ar trebui să lipsească din lectura lor „Capra cu trei iezi” de Ion Creangă, „Ursul păcălit de vulpe”, „Motanul încălțat”. După ce au luat parte la luptele și biruințele lui Făt-Frumos, după ce au simțit tristețe cu “Cenușăreasa” și „Scufița Roșie”, după ce s-au bucurat de soarta de pe urmă a Albei ca Zăpada, e timpul să se treacă la nivelul următor. Copilul este pregătit să vadă dincolo de povestea în sine și să înțeleagă mesajul textului. personajele și situațiile basmului, formulele specifice și semnificația basmului. Este vremea ca lectura să deschidă noi orizonturi imaginației și să fascineze copilul cu emoții și trăiri intense. Sunt lucruri care îi pasionează pe copii la această vârstă și care măresc încrederea lor în facultățile deosebite ale inteligenței și îndemnării omenești.

Asemenea acțiuni îndrăznețe nu pot fi întreprinse decât cu oameni cu însușiri deosebite, cu caractere tari, gata oricând de orice sacrificiu pentru atingerea scopului urmărit. Acești oameni inspiră încredere și simpatie. Cu ei te simți bine și în siguranță, în jurul lor radiază optimismul și speranța.

Eroii basmelor luptă pentru apărarea demnității omenești, pentru apărarea prieteniei, pentru salvarea celor ce suferă pe nedrept.

Depășit, odată cu vârsta basmul din copilărie, este înlocuit de curentul lui Harry Potter.

În concluzie, se poate spune că prin basm are loc o largă expansiune a personalității copilului, realizându-se o absorbție uriașă de experiență și trăire de viață, de interiorizare și de creație, conturarea de aspirații, dorințe care se manifestă direct în conduită și reprezintă latura proiectivă a personalității.

Prin crearea unor imagini noi în baza prelucrării reprezentărilor și a experienței cognitive anterioare, basmul ajută copilul să-și dezvolte imaginația. Basmul, lectura îmbogățește copilul din punct de vedere cognitiv, afectiv, al întregii dezvoltări a personalității.

Basmele au rămas de-a lungul veacurilor operele cele mai îndrăgite de copii, începând din primii ani ai copilăriei și până aproape de adolescență.

Mai întâi ascultându-le și mai târziu prin lectura lor, copiii își însușesc din basme comoara nesfârșită a înțelepciunii populare. Producând o impresie puternică asupra imaginației și sensibilității copiilor, prin morala lor pozitivă și ușor de recepționat, basmele au o deosebită însemnătate educativă.

Valoarea instructiv-educativă a basmelor este deosebită. Ele aduc o prețioasă contribuție la dezvoltarea proceselor de cunoaștere, a proceselor afective, la formarea trăsăturilor de voință și caracter – în general la dezvoltarea personalității copiilor.

Exprimând înțelepciunea și năzuințele poporului, necazurile și bucuriile sale, lupta cu forțele naturii, relațiile dintre oameni, basmele îi ajută pe copii să înțeleagă complexitatea aspectelor vieții.

Înțelegând conflictul dintre cele două forțe care apar în basm, micii cititori își formează reprezentări și noțiuni despre dreptate, cinste, curaj, vitejie, hotărâre, perseverență, hărnicie. Ascultând sau citind basme, copiii sunt de partea dreptății, adevărului și a binelui și detestă nedreptatea, lăcomia, îngâmfarea, răutatea și minciuna.

Basmul e prețios și pentru că pune într-o lumină vie ce e bine și ce e rău, ajutându-l pe copil să-și însușească aceste reprezentări morale. Lectura basmelor prezintă o deosebită importanță educativă și prin reliefația calităților eroilor, care constituie pentru copii modele demne de urmat.

Din faptele eroului pozitiv ei învață să fie curajoși și dârji, perseverenți și hotărâți, modești și harnici, cinstiți și drepiți, prieteni adevărați, exprimând compasiune față de cei mai slabi, admirație

față de cei optimiști și încrezători în forțele lor. Ele contribuie de asemenea la dezvoltarea imaginației creatoare a copiilor și la înțelegerea frumosului.

Admirând întreaga comoară de înțelepciune pe care o cuprind basmele – creații specifice ale poporului cu o complexă și multiplă valoare – copiii învață să prețuiească poporul pentru înaltele și deosebitele calități. Ch. Perrault, vorbind despre rolul educativ al basmului pe care le-a creat cu atâta măiestrie arată că haina plină de vrajă, de mistere și farmec a basmului ajută pe cei mici să -și însușească treptat noțiunea de bine și de rău.

„Oricât de simple și de ușoare ar părea aceste povești, ele nasc fără îndoială, printre copii dorința de a fi asemănători cu cei buni care ajung fericiți și în același timp se naște în sufletul lor teama față de nenonorocirile ce li s-ar putea întâmpla dacă i-ar urma pe cei răi... Este de necrezut cu câtă sete primesc aceste inimi pure și încă necoapte morala ascunsă în haina basmului... Îi vezi triști și sperați atâta vreme cât eroul sau eroina povestirii sunt în impas și îndură suferințe, apoi strigă de bucurie când vine întorsătura fericită și personajele iubite sunt salvate; la fel, după ce suportă cu nerăbdare tot timpul cât le merge bine personajelor hâde se simt fericiți când le văd pedepsite după cum merită.”